

Interpelacja nr 7470

do ministra nauki i szkolnictwa wyższego

w sprawie ustanowienia przez Sejm RP roku 2013 Rokiem Jana Czochralskiego

Szanowna Pani Minister! 22 kwietnia 2013 r. przypadnie 60. rocznica śmierci prof. Jana Czochralskiego, wielkiego polskiego uczonego. Jest to doskonała okazja do rozpowszechnienia wiedzy o dokonaniach tego patrioty i naukowca.

Jan Czochralski urodził się 23 października 1885 r. w Kcyni na Pałukach. Zmarł 22 kwietnia 1953 r. w Poznaniu. Nie zdobył formalnego doświadczenia, wszystko, co osiągnął, zdobył własną pracą. Jego badania naukowe i odkrycia wyprzedzały o kilkadziesiąt lat czasy, w których żył. Odkryta przez niego w 1916 r. metoda otrzymywania monokryształów umożliwiła późniejszy rozwój elektroniki półprzewodnikowej, a co za tym idzie ogromny postęp techniczny. Dziś wszelkie urządzenia elektroniczne zawierają układy scalone, diody i inne elementy z monokrystalicznego krzemu, otrzymywane właśnie metodą Czochralskiego. Inne ważne odkrycie to przede wszystkim tani stop B, charakteryzujący się dobrymi właściwościami ślizgowymi, lecz niezawierający kosztownej cyny, który znalazł swoje zastosowanie głównie w kolejnictwie, licencje na jego zastosowanie zakupiły największe potęgi świata. W 1929 r. otrzymał doktorat honoris causa i objął posadę profesora na Wydziale Chemii Politechniki Warszawskiej. Pod koniec 1939 r. uzyskał od Niemców pozwolenie i uruchomił w Warszawie na bazie przedwojennego instytutu politechniki Zakład Badań Materiałów, nastąpiło to za zgodą władz konspiracyjnych politechniki i miało na celu ochronę pracowników uczelni i wyposażenia. Zakład zatrudniał wielu żołnierzy Armii Krajowej, wykonywał zadania na rzecz instytucji cywilnych oraz dla podziemia, odlewano w nim granaty żeliwne, części do maszyn drukarskich i pistoletów, ale oferował pomoc także Wehrmachtowi. Czochralski sabotował produkcję dla Wehrmachtu, niszcząc przez przetopienie części elektryczne rakiet V1 i V2, oraz składał meldunki wywiadowi AK. Jan Czochralski wykorzystywał też swoje osobiste kontakty z Niemcami do wydobywania ludzi z więzień i ratowania zbiorów muzealnych; dzięki jego interwencji zwolniono z obozów koncentracyjnych profesorów Mariana Świderka i Stanisława Porejko, wyciągnął z gestapo ok. 30-50 osób. Po wojnie został oskarżony o współpracę z hitlerowcami. Mimo świadków, że rodzina Czochralskich w czasie II wojny światowej pomagała wielu aresztowanym Polakom, mimo umorzenia w sierpniu 1945 r. dochodzenia z powodu braku dowodów na zdradę narodu polskiego, Senat Politechniki Warszawskiej w grudniu 1945 r. zdecydował, że od końca 1939 r. Czochralski przestał być uważany za profesora Politechniki Warszawskiej i uniemożliwiono mu powrót do pracy na uczelni. Tym samym został uznany za zdrajcę oraz usunięty poza margines nauki polskiej. Dopiero w czerwcu 2011 r. po odnalezieniu w archiwach dokumentów jednoznacznie potwierdzających patriotyczną postawę Jana Czochralskiego podczas II wojny światowej i dowodzących jego współpracy z Armią Krajową Senat Politechniki Warszawskiej podjął uchwałę w sprawie rehabilitacji dobrego imienia prof. Jana Czochralskiego.

Przypadająca w przyszłym roku 60. rocznica jego śmierci to szansa na ostateczną rehabilitację prof. Czochralskiego. Obecnie nie ulega wątpliwości fakt, iż prof. Czochralski był patriotą oraz wielkim uczonym, różniącym się od współczesnych mu naukowców.

Jego kariera, od chłopca pochodzącego z biednej rodziny, do jednego z największych polskich naukowców, jest doskonałym przykładem wytrwałości i samodyscypliny w dążeniu do wiedzy i rozwoju dla młodych ludzi. Natomiast jego postawa patriotyczna powinna zostać ostatecznie doceniona przez władze państwowe oraz propagowana wśród młodych Polaków.

W związku z powyższym kieruję do Pani Minister następujące pytania:

1. Czy poprzez Pani inicjatywę środowisk patriotycznych zmierzającą do ustanowienia roku 2013 Rokiem Jana Czochralskiego?
2. Czy nie uważa Pani, że nadszedł najwyższy czas w pełni zrehabilitować imię prof. Jana Czochralskiego i docenić jego patriotyczną postawę w czasie II wojny światowej oraz jego wkład w postęp nauki?

Z wyrazami szacunku

Poseł Zbigniew Girzyński

Toruń, dnia 23 lipca 2012 r.